

Gweithio drwy argyfwng i aildanio gweinidogaeth i blant – yng Nghymru

Yn [Cenn@d](#), rhif 119 (7 Mehefin), cafwyd adroddiad gan Aled Davies yn rhannu o'i brofiadau ar ôl mynychu cynhadledd Ewropeaidd ar waith plant yn Hwngari yn ddiweddar. Yn yysgrif ddilynol hon mae'n rhannu ei argraffiadau o ran perthnasedd hynny i'n sefyllfa ni yma yng Nghymru.

Yn ystod y mis a aeth heibio rwyf wedi cael cyfle i ymweld â phedwar digwyddiad gwahanol, a hynny yn rhinwedd fy ngwaith gyda'r Cyngor Ysgolion Sul. Mae'r pedwar ymweliad hyn yn eu tro wedi fy helpu i ddatblygu gweledigaeth a chynllun gweithredu o ran rhai o'r heriau sy'n ein hwynebu, a sut y gallwn symud ymlaen gyda'n gweinidogaeth a chenhadaeth ar gyfer eglwysi Cymru. Roedd hyn yn amserol iawn o ran gwaith cyfredol y Cyngor Ysgolion Sul, gan fod ein cynllun gwaith ar gyfer y blynyddoedd nesaf yn y broses o gael ei ailddiffinio i gyfarfod ag anghenion ein cyfnod. Wedi tair blynedd hynod heriol i waith plant yn ein heglwysi, daeth yn amser i feddwl o ddifri sut mae modd cyrraedd y 95% o blant nad ydyn nhw bellach yn rhan o fywyd yr eglwys mewn unrhyw ffordd. Ar yr un pryd mae angen i ni gofio bod yna blant yn dal yn ein mysg, a bod angen meddwl sut y gallwn eu helpu i ddod yn ddilynwyr a disgyblion i Iesu trwy'n cynlluniau dysgu a'r modd y gallwn eu cynnwys yn ein haddoliad.

Bu disgwyliad gan lawer y byddai pethau'n raddol yn mynd yn ôl i 'fel roedden nhw cyn Covid', ond y realiti mewn llawer o lefydd yw nad yw hynny wedi digwydd, a bellach mae angen meddwl am ffyrdd newydd a gwahanol. Rhaid derbyn bod patrymau'r Sul wedi newid, ac arferion teuluol wedi newid, a bod angen modelau neu gynlluniau gwahanol wedi'u teilwra ar gyfer sefyllfa pob un gymuned, boed ddinesig neu wledig. Mae ffactorau fel nifer ac oed gwirfoddolwyr, adeiladau ac adnoddau i gyd yn effeithio ar yr hyn y mae modd i ni ei ddarparu yn lleol.

Mewn llawer man ni fydd cynnal cyfarfod wythnosol bellach yn bosib nac yn

Aled Davies a'r criw fu'n gyfrifol am drefnu'r gynhadledd yn Hwngari

ymarferol, ac efallai na all un eglwys gynnal y gweithgarwch fel mewn cyfnod a fu. Mae'n bosib mai un cyfarfod misol, rhyngengwadol, efallai yn yr ysgol ar nos Iau, fydd y ffordd ymlaen. Y gofid ar hyn o bryd yw clywed cynifer yn adrodd yn ôl gan ddweud, 'Does 'na ddim plant acw erbyn hyn'. Y gwir plaen yw bod y plant yn dal yno yn ein cymunedau, ond nad yw'r eglwysi'n gallu darparu cyfleon ar eu cyfer.

Bydd llawer o arweinwyr a chynulleidfaoedd, wrth fedyddio plant, yn addo gerbron Duw eu bod yn cynnig 'hyfforddiant yn yr efengyl i'r plentyn hwn a'r holl blant eraill yn ein mysg', ond eto'n torri'r adduned hwnnw wrth i'r gwasanaeth bedydd ddod i'w derfyn. Tydi parhau i fedyddio, heb gynnig unrhyw gefnogaeth i'r plant a'u teuluoedd, ddim yn ddigon da! Cofiaf stori ar wefan Cymru Fyw y BBC bedair mlynedd yn ôl, lle roedd y Parch. D. Ben Rees yn cwestiynu a fyddai yna eglwysi Cymraeg yn dal yn agored yn 2050. Mae'r hyn sydd wedi digwydd ers hynny, dros gyfnod byr o bedair blynedd, yn frawychus, ac erbyn hyn mae'n gwbl gwbl allweddol ein bod yn ymrwymo i wneud ailgysylltu â phlant a theuluoedd yn flaenoriaeth uwchlaw pob dim arall.

Wrth baratoi ar gyfer y gynhadledd yn Hwngari, yr un neges oedd cynrychiolwyr y gwledydd, sef bod yna argyfwng ym maes gwaith plant, a bod angen aildanio'r gwaith ar fyrder. Ond mae'n waith heriol ar y gorau, ac ar adegau yn unig iawn – a dyna werth cydgyfarfod ag eraill bob amser, i ysbrydoli a chaloniogi. A dyna'r hyn a brofais innau dros y mis a aeth heibio.

Aeth yr ymweliad cyntaf â fi i'r Ffair Lyfrau Ryngwladol yn Llundain, ac roedd yn gyffrous gweld y miloedd o bobl sy'n rhan o'r diwydiant cyhoeddi yn cyfarfod i drafod cytundebau, cyfieithu ac addasu cyfrolau o bob math. Roedd gan Gyhoeddi Cymru stondin yno, yn atgoffa'r diwydiant

Nifer o gyhoeddwyd Cymreig yn cyfarfod ar stondin Cyhoeddi Cymru yn y Ffair Lyfrau yn Llundain

bod yna gyhoeddi byrlymus yng Nghymru, yn gyhoeddwyd ac argraffwyr, a'n bod yn rhan o ddiwydiant byd-eang enfawr. Yn yr un ffordd, roedd yn braf i mi gael cyfarfod â'r cyhoeddwyd Cristnogol, a gweld ehangder a chreadigrwyd y dewisiadau oedd ar gael.

Wedi dau ddiwrnod o grwydro llawr y ffair, roedd nifer o gyfrolau wedi denu fy sylw. Yn eu plith roedd llyfr o storïau Beiblaidd yn cynnwys sgrin LCD ar ffurf llechen, â stylus pwrpasol, fel bod y plant yn gallu tynnu lluniau arno a'u cadw fel cofnod. Hwn fydd y llyfr cyntaf yn y Gymraeg efo sgrin ddigidol oddi mewn iddo. Roedd llyfr arall yn cynnwys 60 botwm ar y clawr, ac wrth wasgu'r botymau a lluniau anifeiliaid

[\(parhad ar y dudalen nesaf\)](#)

Gweithio drwy argyfwng i aildanio gweinidogaeth i blant – yng Nghymru (parhad o dudalen 1)

arnynt roedd y llyfr yn gwneud sŵn yr anifail perthnasol. Llyfr arall ar gyfer y Nadolig fydd cyfrol o garolau i blant, gyda phiano'n cael ei bweru gan fatris wedi ei ludio ar glawr y llyfr.

Mewn oes lle na fydd llawer o blant yn clywed straeon Beiblaidd yn rheolaidd, mae llyfrau fel hyn, a fydd yn cael eu prynu gan rieni dros gyfnod y Nadolig, yn hollbwysig.

Gall pob un ohonom fod yn rhan o hyn, drwy brynu llyfrau i'w rhannu i blant, efallai i wyrion ac wyresau, neu orwyrion. Mae modd rhoi llyfrau i ysgolion lleol hefyd, neu i blant yn ein cymdogaeth. Dyma weithred syml y gall pawb ei gwneud, gan rannu newyddion da yn ein cymunedau.

O'r Ffair Lyfrau, daeth cyfle wedyn i fynychu cynhadledd trefnyddion gwaith plant Ewropeaidd yn Hwngari. Roedd 80 ohonom yno, i gyd yn wynebu'r un heriau, yn cael rhannu pryderon a gofidiau, ond wrth fod yng nghwmni criw oedd yn teimlo'n angerddol dros bwysigrwydd cenhadaeth i blant, fe droes y sgwrs yn un gynhyrfus yn fuan iawn, yn sôn am y cyfleoedd a'r posibiliadau.

Gweithio drwy argyfwng i aildanio'r gwaith oedd y ffocws. Diolch am gyfle i annog ein gilydd, ac am gael ein hatgoffa o bwysigrwydd y gwaith hwn. Gobeithio bod yr 80 ohonom, wedi dychwelyd i'w gwledydd, nid gyda'r gair 'argyfwng' yn

aros yn y cof, ond yr angerdd i 'aildaniao' yn gyrru ein gwaith.

Ac i mi, bu'n brofiad cyffrous wrth wrando ac elwa o brofiadau eraill, a sylweddoli ein bod i gyd yn rhan o'r un gwaith. Dyma brofiad y gallwn ninnau elwa ohono yng Nghymru hefyd. Bydd llawer mewn eglwysi lleol wedi digalonni, ac efallai ddim yn gweld y gallan nhw wneud fawr ddim ar eu pennau eu hunain. Byddai cyfarfod yn lleol gydag eglwysi eraill o draddodiadau gwahanol yn gyfrwng gwych i'n hatgoffa bod yna eraill allan yna'n rhannu'r un weledigaeth â ni. Un flaenoriaeth i mi am y flwyddyn nesaf fydd trefnu nifer o gyfarfodydd mewn cylchoedd lleol i drafod pa waith sy'n digwydd yno'n barod, a pha weinidogaethau newydd y gellid eu datblygu.

Erbyn hyn mae 'na gyfoeth o adnoddau ar gael ar gyfer cynnal ysgolion Sul, clybiau plant ac ieuentid, addoliad teuluol creadigol a gwaith ysgolion. Bu rhai'n cwestiynu gwerth datblygu adnoddau fel Llan Llanast, Chwarae a Chredu a Roots, yn wyneb y nifer bychan o ddefnyddwyr. Onid oes angen edrych ar hyn o gyfeiriad gwahanol, a meddwl sut gallwnnigynyddu'r defnydd o'r adnoddau gwerthfawr hyn? Yr her i ni ar hyn o bryd yw defnyddio'r adnoddau hyn er mwyn cyfoethogi profiad plant yn ein gweithgaredd eglwysig. Mae angen adnoddau creadigol a chyfoes arnom o hyd, o wefannau sy'n cynnwys adnoddau digidol a chaneuon Cristnogol cyfoes i adnoddau lliwgar i'w rhoi yn nwylo ein plant.

Criw o blant yn mwynhau ar stondin yr Eglwysi yn Eisteddfod yr Urdd

Wedi dychwelyd o Hwngari, daeth yn amser gosod stondin yn Eisteddfod yr Urdd yn Llanyddyd, a threulio wythnos yno'n cyfarfod cannoedd o blant ac arweinwyr, yn weinidogion, athrawon ysgol Sul ac athrawon ysgol. Braf oedd cael ein hatgoffa o chwilyfrydded ysbrydol y plant, gan dynnu sylw unwaith eto at bwysigrwydd cynnig cyfleoedd iddynt drafod y ffydd. Ond cafwyd nifer o sgysiau gan arweinwyr hefyd yn digalonni wrth adrodd nad oes gwaith plant yn eu cylch, a bod y plant wedi diflannu. Efallai eu bod yn anweledig, ond maent yn dal yno, a cheisiwyd annog pawb i feddl yn greadigol am yr hyn sy'n bosib. Ac fel y bu i'r gwirfoddolwyr

o'r eglwysi lleol ymuno â ni i fod ar faes Eisteddfod yr Urdd, efallai y gallwn ninnau hefyd fod yn 'halen a goleuni' wrth ymuno â gweithgareddau'r Urdd neu'r Ffermwyr Ifanc yn ein cymunedau lleol.

Y ddau gylchgrawn a gyhoeddir gan Roots bob deufis

Ychydig ddyddiau wedi dychwelyd o Lanymddyfri, roedd Llundain yn galw unwaith eto, y tro yma i gynhadledd 48 awr ar gyfer tim cynhyrchu [Roots](#), yn ysgrifennu a golygyddion, a ninnau fel rheolwyr. Mae Roots ar fin ailfrandio'i adnoddau wythnosol ar gyfer plant a phob oed, a chafwyd cyflwyniadau graenus gan y tim golygyddol yn rhannu eu cynnwrf wrth baratoi i lansio ym mis Gorffennaf eleni. Gwariwyd swm sylweddol ar wefan newydd, a helaethu'r adnoddau yn y cylchgronau. Eto, roedd yn gynhyrfus bod ynghanol y bwrllwm hwn, a thystio i frwdfrydded tim ymroddedig o bobl sy'n paratoi adnoddau cyfoes a pherthnasol ar gyfer pob wythnos o'r flwyddyn ac sy'n addas ar gyfer y Sul a chyfarfodydd canol wythnos.

Mae dewis wythnosol o adnoddau Cymraeg ar gael gan Roots hefyd, gan gynnwys gweddiâu, dwy daflen waith i blant a dewis o emynau. Gall Roots fod yn adnodd amhrisiadwy i'n hysbrydoli i greu gwasanaethau creadigol a pherthnasol i bob oed. Cofiaf rywun yn dweud wrthyf un tro fod yna wahaniaeth mawr rhwng yr hyn mae athrawon ysgol Sul yn chwilio amdano, a'r hyn sydd ei angen arnynt go iawn. Efallai y bydd rhai'n credu bod detholiad o daflenni gwaith syml yn ddigonol, ond yr hyn sydd ei 'angen' yw deunydd sy'n helpu i greu disgyblion a dilynwyr gydol oes i Iesu.

Wedi mis o grwydro, mae dau beth wedi dod yn gliriach yn fy meddwl. Mae gennym stori i'w rhannu a chenhadaeth i'w chyflawni, ac mae'r hyn sydd ei angen arnom i wneud hynny o ran adnoddau eisoes yn ein mediant.

OND mae angen dybryd am weithwyr a gwirfoddolwyr i aildanio'r gwaith yn lleol, ac i ddarganfod y ffyrdd gorau o gyflawni hynny.

'Meddai Iesu wrth ei ddisgyblion, "Mae'r cynhaeaf mor fawr, a'r gweithwyr mor brin! Felly, gofynnwch i Arglwydd y cynhaeaf anfon mwy o weithwyr i'w feysydd.'" (Mathew 9:37; [beibl.net](#))

Yn rhifyn yr wythnos nesaf o *Cenn@d* byddwn yn rhannu erthygl a fydd yn cynnwys syniadau trafod er mwyn gwireddu hynny.